

Автор: Мария Младенова

Рубрика: 1 ноември – Ден на народните будители

Публикувана: бр. 5, октомври 2018

Учителят будител Иван Гюзелев (1844 – 1916) е сред най-ярките фигури на Българското възраждане, който разгръща трескава дейност за развитието на възрожденската просвета.

Многогранно надарена личност – той е виден математик, физик, философ и богослов, силно подкрепящ националноосвободителното революционно и просветно движение, депутат в Учредителното народно събрание и Първото ОНС на освободена България, министър на просвещението, автор на учебници и солидни философски трудове, редактор на вестник и списание, един от първите български философи идеалисти след Освобождението, пръв председател на Върховната сметна палата и основател на Чиновническото застрахователно дружество, Иван Гюзелев вписва завинаги името си в историята на българското образование и в историята на българската философска наука.

Иван Гюзелев е роден на 24 юни 1844 г. в Габрово, по това време в Османската империя, в семейството на търговец на кожи. Първоначалното си образование получава в родния си град. Голямо значение за бъдещото израстване на младежа има учителят Тодор Бурмов, който забелязва големите му умствени възможности и явния стремеж към широк кръг от знания. До нас е стигнала подробната автобиография на Иван Гюзелев, от която научаваме много факти за неговия живот на будител и учен.

През 1860 г., със съдействието и препоръките на Т. Бурмов той заминава за Русия и постъпва в Херсонската одеска семинария (1860 – 1867), като получава стипендия от руския Свети синод. Това образование не го задоволява и продължава следването си във Физико-математическия факултет на Новорусийския университет в Одеса (1867 – 1871) със стипендия от фонда на Васил Априлов, завещан за образователни цели.

Веднага се завръща в Габрово и става преподавател по физика в Габровското класно училище и е първият български учител, специалист по физика. Но за преподаването ѝ са нужни уреди и апарати. Събира щедри дарения от Одеското училищно настоятелство и български благодетели от Виена. Със събраните пари закупува от Австрия необходимите пособия, сред които има и телеграфен (морзов) апарат, и обзавежда първия кабинет по физика в България.

Заедно с Райчо Каролев и Петър Генчев изработват първата учебна програма за седмодасно обучение, като реорганизират училището по модела на руските средни училища. Благодарение на неговата настойчивост в програмите на българските училища се въвеждат физико-математическите дисциплини.

Като преподавател по физика и математика той създава и редица полезни учебници: „Кратка елементарна геометрия“ (1873; 1894); „Ръководство към физиката“ (1874); „Начална алгебра“ (1893); „Аксиомите на геометрията“ (1894), които се използват дълги години в училищата.

По негова идея в града се създава читалище, към което организира театрална група и

народен университет, в чиито рамки изнася много сказки, с които запознава габровци с редица физични и природни явления. През 1875 г. е избран за член на Габровската градска община, като един от видните общественици в града...

Цялата статия можете да прочете,

**ако се абонирате за печатното или електронното издание на [списание ББИА](#)
[онлайн](#) !**